

MINISTERIE VAN
BINNENLANDSE ZAKEN
B.V.D.

's-Gravenhage,
~~Januari 1957~~ Stadhoudersplantsoen
25

20 AUG. 1957

No. : 414.880
Bijl. : 1. (10 blz.)

Betr. : De zitting van de Wereldvrede-
sraad te Colombo (10 t/m 16 juni 1957).

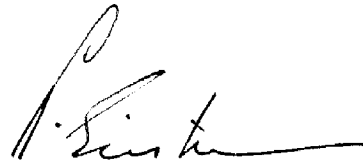
G E H E I M

Hierbij heb ik de eer Uwe Excellentie een rapport aan te bieden betreffende de zitting van de Wereldvrede-sraad te Colombo (10 t/m 16 juni 1957), waaraan van Nederlandse zijde werd deelgenomen door een delegatie van vier personen.

Voor de hulp welke de Nederlandse Vredesraad hierbij ontvangen heeft van het overkoepelend internationaal communistische orgaan, de Wereldvrede-sraad (WVR) om de kostbare reis van deze delegatie te kunnen financieren moge naar blz. 2 van het rapport verwezen worden.

In de nabeschouwing, blz. 8/9 van het rapport, zijn enige indrukken verwerkt, welke de voorzitter van de WVR van de zitting van de WVR te Colombo meebracht en die voor hem nogal teleurstellend blijken te zijn geweest.

HET HOOFD VAN DE DIENST/

Mr. L. Einthoven

Aan Zijne Excellentie
de Minister-Président
Plein 1813 no. 4
te
's-GR A V E N H A G E.

G E H E I M

DE ZITTING VAN DE WERELDVREDESRAAD TE COLOMBO (10 tot 16 juni '57).

S A M E N V A T T I N G

Overeenkomstig het besluit van het Bureau van de communistische Wereldvredeesraad (WVR) dd. 1 april 1957 vond van 10 tot 16 juni j.l. in Colombo (Ceylon) de eerste zitting van de WVR op Aziatische bodem plaats. De delegatie, welke de Nederlandse Vredesraad (NVR) naar deze meeting afvaardigde, teld vier leden onder wie één notoire communist.

De voorbereiding der resoluties was ter conferentie in handen van twee commissies, waarvan de ene zich met de internationale politieke ontspanning, de andere met de internationale ontwapening bezig hield. Speciaal in de eerstgenoemde commissie openbaarden zich grote tegenstellingen. Dat de conferentie bovenal een Aziatische aangelegenheid was, werd in de discussie dezer commissie duidelijk merkbaar.

De actie tot stopzetting van de proefnemingen met atoomwapens der grote mogendheden vormde evenwel de hoofdschotel op de agenda der Colombo-meeting. In dit verband gaat de aandacht van de WVR thans o.a. uit naar de van 6 tot 16 augustus 1957 in Tokio te houden derde internationale conferentie tegen A- en H-bommen.

augustus 1957.

G E H E I M

DE ZITTING VAN DE WERELDVREDESRAAD TE COLOMBO (10 tot 16 juni '57).

Inleiding

Het Bureau van de communistische Wereldvredeesraad (WVR) besloot tijdens zijn van 30 maart tot en met 1 april van dit jaar in Oost-Berlijn gehouden zitting een grootscheepse campagne te ontketenen tegen de proeven met atoom- en waterstofwapens der grote mogendheden. In het kader van deze actie werd een belangrijke plaats ingeruimd voor de zitting van de Wereldvredeesraad, welke van 10 tot 16 juni in Colombo - voor het eerst op Aziatische bodem - zou worden gehouden. Het plan hiertoe dateerde evenwel reeds van eind 1956.

Waarschijnlijk gehandicapt door zijn verbanning uit Wenen begin februari 1957, had het WVR-secretariaat een "voorbereidings- en verbindingscomité" in het leven geroepen, dat zich te Helsinki vestigde. Het feit, dat Helsinki een Europese stad van betekenis is en evenals Wenen ligt in een politiek-neutraal land, zal aan deze keuze niet vreemd zijn geweest.

De belangrijkste figuren in het voorbereidingscomité (en tijdens de conferentie in Colombo) waren ongetwijfeld de leden van het WVR-secretariaat Isabella BLUME (België) en Vincent DUNCAN-JONES (Engeland). Is. BLUME werd ter conferentie verkozen als één der vice-presidenten van de Wereldvredeesraad.

Het comité in Helsinki had o.a. tot taak de reisfaciliteiten der Europese delegaties te verzorgen. Daarnaast was een voorbereidingscomité in het leven geroepen op Ceylon, dat o.m. tot taak had de ontvangst en de huisvesting der gedelegeerden te regelen. Tijdens de zitting in Colombo was dit comité voorts belast met de uitvoering van alle werkzaamheden op het terrein van de publiciteit. Het comité stond onder voorzitterschap van de Minister van Justitie van Ceylon M.W.H. de SILVA en was gezeteld in het "Grand Oriental Hotel" (G.O.H.) te Colombo, waar ook de conferentie gehouden werd.

De Nederlandse delegatie.

Rond de jaarwisseling was de Nederlandse Vredeesraad (NVR) nog geenszins voornemens een delegatie naar de in het vooruitzicht gestelde vredesconferentie op Ceylon af te vaardigen, daar men aan-

G E H E I M

nam, dat deze meeting een zuiver Aziatische aangelegenheid zou worden. Bovendien maakte de precaire financiële situatie van de NVR het ondoenlijk een dermate grote vliegreis te bekostigen.

Toen het WVR-Bureau tijdens zijn zitting van 31 maart tot 1 april van dit jaar te Berlijn de actie tegen de proefnemingen met kernwapens evenwel een internationale campagne van de eerste orde had genoemd en bekend werd, dat de Colombo-conferentie deze actie als voornaamste agendapunt aan de orde zou stellen, kreeg de NVR-leiding meer interesse voor een afvaardiging daarheen.

Aanvankelijk koesterde men - gezien de beperkte financiële draagkracht van de NVR - het plan niet meer dan 1 of 2 leden van de Raad naar de WVR-zitting in Colombo af te vaardigen. Anders werd de situatie in dit opzicht, toen bleek, dat reis en verblijf - aanvankelijk gedeeltelijk, later geheel - door de Wereldvredeesraad gefinancierd zouden worden. Het werd de NVR zelfs mogelijk gemaakt een delegatie van 5 personen naar Ceylon te zenden. Aangezien verschillende gegadigden echter niet in staat waren zich in de gestelde periode vrij te maken, telde de Nederlandse delegatie uiteindelijk 4 leden, te weten de NVR-voorzitter Dr. W.H. van DOBBEN en de algemeen bestuursleden C. SPOOR, W. van der LINDEN en H.P. LANGENDIJK. Van hen kan alleen de laatste als communist worden aangemerkt.

De delegatie vertrok op 4 juni per vliegtuig van de maatschappij Air Ceylon naar Colombo, waar men op 6 juni arriveerde. De terugreis aanvaardde men op 17 juni, per BOAC-vliegtuig tot Rome en vandaar per KLM-vliegtuig naar Amsterdam, waar men op 18 juni d.a.v. aankwam.

De conferentie.

De technische faciliteiten voor de ruim 400 gedelegeerden (uit ca. 70 landen) liet weinig te wensen over. De deelnemers waren ondergebracht in goede hotels en het Ceylonse comité had het vervoer der delegatieleden op een voor ieder bevredigende wijze geregeld.

De officiële talen, waarvan men zich ter conferentie bediende, waren Engels, Frans, Duits, Spaans en Russisch. De Wereldvredeesraad

G E H E I M

had zorg gedragen voor de aanwezigheid van een achttal tolken. De Russische, Chinese en Japanse delegaties beschikten over eigen tolken.

Afgezien van de vredesorganisaties uit de verschillende landen, waren in Colombo 4 communistische frontorganisaties vertegenwoordigd, nl. de Internationale Democratische Vrouwen Federatie (IDVF) door Umi SARDJONO uit Indonesië, de Internationale Vereniging van Democratische Juristen (IVDJ) door Daniel LATIFI uit India, de Internationale Organisatie van Journalisten (IOJ) door Jaroslav KNOBLOCH uit Tsjechoslowakije en de Internationale Unie van Studenten (IUS) door Yuzo TANAKA uit Japan.

De opening der conferentie werd op 10 juni verricht door de eerder genoemde Ceylonse Minister van Justitie De SILVA. Betrokkene betoogde, dat hij deze zitting in Colombo (d.w.z. in Azië) vooral hierom zo belangrijk vond, aangezien over de kwestie der internationale betrekkingen en de vraagstukken van oorlog en vrede niet uitsluitend kan worden beslist door een kleine groep mogendheden in de Westelijke sfeer.

De voornaamste werkzaamheden ter zitting werden opgedragen aan een commissie inzake de internationale ontspanning (ook wel aangeduid als politieke commissie) en een ontwapeningscommissie.

De politieke commissie stond onder voorzitterschap van de Canadese theoloog Dr. James ENDICOTT, vice-president van de Wereldvredesraad. Van deze commissie maakten voorts de Nederlanders Dr. W.H. van DOBBEN en H.P. LANGENDIJK deel uit. Door beide Nederlanders werd tijdens de zittingen in Colombo het woord gevoerd, door Dr. W.H. van DOBBEN in het Engels, door H.P. LANGENDIJK in het Duits.

Dr. van DOBBEN gaf een overzicht van de actie tegen de atombomproeven in Nederland en het streven van de NVR naar samenwerking op dit punt met anders-georiënteerde vredesgroeperingen.

H.P. LANGENDIJK beklemtoonde de noodzaak de arbeiders meer in te schakelen bij de door de WVR geleide acties en tevens met deze categorie van vredesstrijders rekening te houden bij de samenstelling

G E H E I M

van zijn bestuursorganen en de delegaties naar zijn bijeenkomsten. Daartoe mogelijk mede naar aanleiding van zijn rede uitgenodigd, woonde LANGENDIJK nadien in Colombo nog een meeting van de Ceylonse vakbeweging bij.

De ontwapeningscommissie werd voorgezeten door de Australiër Prof. H.A. WOODRUFF. Van Nederlandse zijde hadden hierin C. SPOOR en W. van der LINDEN zitting.

a. De politieke commissie.

Vooraf binnen de politieke commissie traden scherpe tegenstellingen tussen de verschillende delegaties aan de dag, met name tussen die van West-Europa en Noord-Amerika enerzijds en die uit het Midden en Verre-Oosten, Afrika en Zuid-Amerika anderzijds.

Soms werd de indruk verkregen, dat deze WVR-zitting zich niet in de eerste plaats beijverde voor "de vrede", doch bovenal slag leverde tegen imperialisme en kolonialisme, zulks overeenkomstig de opvattingen der meerderheid. De politieke situatie in West-Europa kwam dan ook nauwelijks ter sprake. De interne organisatie van de Wereldvredeesraad, de kwestie "Hongarije" en de naar aanleiding daarvan destijds gerezen moeilijkheden kwamen evenmin aan de orde.

De delegaties uit het Midden-Oosten waren nagenoeg eenstemmig in hun veroordeling van de "Eisenhower-doctrine" als een nieuw gevaar voor de vrede in het betrokken gebied. Pogingen van Westerse zijde van deze "leer" een verhelderende explicatie te geven werden door de Arabische delegaties met argwaan bejegend. In het algemeen eisten zij opheffing van de Amerikaanse, Britse en Franse militaire bases in dit deel van de wereld.

Een bittere tegenstelling openbaarde zich ook tussen Israëls delegatie en die van buurlanden als Syrië en Egypte naar aanleiding van het Suez-conflict. Zelfs binnen de Israëlsche delegatie bestond hierover onenigheid tussen een communistisch lid en de beide overige leden.

De secretaris-generaal van het Israëlsch Vredescomité Jakob MAJUS bracht op 9 mei j.l. een bezoek aan de leiding van de Nederlandse Vredesraad, bij welke gelegenheid hij de NVR-delegatie naar

G E H E I M

Colombo om haar steun en bemiddeling verzocht voor het geval de kwestie Israël op deze WVR-zitting aan de orde zou komen. Van deze bemiddelende rol is - wellicht mede ten gevolge van de disharmonie tussen de Israëllische gedelegeerden onderling - evenwel niets gekomen. De conferentie in Colombo werd niet door MAJUS bijgewoond.

Een andere tegenstelling binnen de politieke commissie betrof de discussie over de afschaffing van de doodstraf voor politieke misdrijven. De handhaving ervan werd vooral van Roemeense en Chinese zijde fel verdedigd. De Sowjet-afgevaardigde KORNEICHUK schaarde zich onder hen, die de afschaffing voorstonden.

Het was overigens opmerkelijk, dat de Russische delegatie tijdens de discussies zoveel mogelijk een neutrale of verzoenende positie innam. Een dergelijke toon viel ook te beluisteren in de tot de Colombo-zitting gerichte boodschap van de WVR-president Frédéric JOLIOT-CURIE, die echter niet in persoon aanwezig was.

De WVR-leiding wilde kennelijk voorkomen, dat de na "Hongarije" binnen de Wereldvredebeweging ontstane tweespalt zou worden verscherpt ten gevolge van geschillen over kwesties o.a. het Midden-Oosten betreffende.

Gezien de omstandigheid, dat men binnen de politieke commissie slechts op weinig punten tot overeenstemming wist te komen, behoeft het geen verwondering te wekken, dat de eindresolutie dezer commissie hiervan de sporen droeg. Deze resolutie, welke o.m. spreekt van een "drievoudige agressie" tegen Egypte (waarbij Israël dus impliciet veroordeeld wordt), vraagt beëindiging van de politiek van blokvorming en militaire pacten over de gehele wereld.

Het voor Israël meest positieve punt in de resolutie betreft wel de zinsnede, welke aldus luidt: "Doorvaart door internationale vaarwegen moet voor alle naties vrij zijn, in overeenstemming met het internationale recht". Hiermede wordt immers stellig mede bedoeld op het Suezkanaal.

Naast de vervulling van een "bemiddelende rol" inzake de kwestie Israël wilde de Nederlandse delegatie in Colombo bovenal tot een

GEHEIM

gesprek komen met de Indonesische delegatie over de politieke verhouding tussen Nederland en de republiek Indonesië. Dit onderhoud vond inderdaad plaats en resulteerde in een gemeenschappelijke verklaring - ondertekend door alle leden van beide delegaties - welke door de aanwezigen op de Colombo-conferentie met bijzondere bijval werd ontvangen.

In de verklaring wordt betoogd, dat het geschil tussen de Nederlandse en Indonesische regeringen over West-Irian (Nederlands-Nieuw Guinea) de voornaamste oorzaak is van de slechte betrekkingen tussen de beide landen. Hierin zou verbetering zijn te brengen door hervatting van de onderhandelingen terzake op regeeringsniveau. Het vestigen van goede relaties tussen Nederland en Indonesië wordt in de verklaring voorts een waardevolle bijdrage genoemd ter bevordering van de internationale ontspanning.

De genoemde delegaties hebben verder de afspraak gemaakt elkaar op de hoogte te zullen houden van beider vredesactiviteit. Van Indonesische zijde bleek men o.m. geïnteresseerd te zijn in toezending van de brochure "Gevaren van de atombom", uitgegeven door het Verbond van Wetenschappelijke Onderzoekers (VWO) in ons land, welke ook door de NVR wordt verspreid.

b. De ontwapeningscommissie.

Zoals verwacht mocht worden liepen binnen deze commissie, welke tot taak had zich te beraden over de stopzetting van de proefnemingen met atoomwapens en de algemene ontwapening, de meningen minder uiteen dan in de politieke commissie het geval bleek te zijn. Volgens de agenda zou de internationale actie tegen deze proefnemingen immers in het middelpunt der belangstelling staan tijdens de onderhavige WVR-zitting.

De conclusies der ontwapeningscommissie vonden allereerst hun neerslag in een verklaring, waarin o.m. betoogd werd dat de kernproeven het leven en de gezondheid der mensheid bedreigen, de bewapeningswedloop versnellen en leiden tot omschakeling van de bestaande militaire bases in atombases. In verband daarmee worden

G E H E I M

door de betrokken mogendheden verdragen gesloten, die - aldus de verklaring - de nationale onafhankelijkheid van verschillende landen bedreigen.

Voorts stelde de commissie een oproep aan alle regeringen en een telegram aan de secretaris generaal der Verenigde Naties op, waarin van hen wordt verlangd zich in te zetten voor de onmiddellijke stopzetting der atoomproeven. Beperking of registratie daarvan alleen wordt onvoldoende geacht.

Tot de praktische voorstellen der commissie ter verwezenlijking van deze verlangens behoort o.m. de vorming van een comité, dat tot taak zal hebben delegaties samen te stellen, welke bezoeken dienen af te leggen bij de regerings-hoofden van de Verenigde Staten, Groot-Brittannië, de Sowjet-Unie alsmede van de hoofden der bij NATO-, SEATO-, Bagdad- en Warschaupact aangesloten landen. Verder geeft de ontwapeningscommissie de WVR in overweging een campagne te organiseren tegen de politici en geleerden, die de productie van atoomwapens verdedigen en er aan medewerken. Ook het organiseren van lokale, nationale en continentale conferenties inzake de stopzetting van de proeven met kernwapens wordt aanbevolen.

De verwachting lijkt gerechtvaardigd, dat de Wereldvrede-raad zijn activiteit op dit terrein voorshands zal blijven intensiveren, mede ook om het initiatief terzake in eigen hand te houden. Dit laatste geldt ook van de derde internationale conferentie tegen A- en H-bommen, die van 6 tot 16 augustus in of nabij Tokio zal worden gehouden. Deze conferentie wordt nl. weliswaar gehouden onder auspiciën van de Japanse Raad tegen A- en H-bommen, welke haar omstreeks maart van dit jaar ook aankondigde, doch de Wereldvrede-raad trachtte bij de voorbereiding ervan een rol van betekenis te spelen. Zo richtte het "verbindings- en voorbereidingscomité" van de Colombo-conferentie tot de vredesraden in een aantal landen de uitnodiging vertegenwoordigers aan te wijzen om zitting te nemen in een internationaal voorbereidings centrum, dat tot taak zou hebben de genoemde conferentie van Tokio voor te bereiden.

De eerste zitting van dit comité zou op 20 juni in de Japanse hoofd-

G E H E I M

stad plaats vinden.

Nabeschouwing

Na haar terugkomst in Nederland bracht de NVR-delegatie van haar bevindingen o.m. rapport uit aan het algemeen bestuur en aan de leiding van het Amsterdamse Vredescomité. De NVR-leiding is van plan aan de hand van de rapporten der delegatie een brochure samen te stellen.

De stemming der gedelegeerden was nogal gedeprimeerd, aangezien men zich teleurgesteld gevoelde over de speciaal in de politieke commissie te Colombo gebleken tegenstellingen. Naar de mening van de NVR-voorzitter, die over de laatstgenoemde commissie verslag uitbracht, is "het Oosten" te weinig geneigd "het Westen" te begrijpen; zijns inziens zijn - ook binnen de Wereldvredeesraad - alleen landen als India en de Chinese Volksrepubliek in staat West en Oost in politiek opzicht met elkaar te verzoenen c.q. in evenwicht te houden. Dr. van DOBBEN meende op dit punt zelfs een zekere rivaliteit te hebben kunnen bespeuren tussen de gedelegeerden van India en de Volksrepubliek China.

Waarschijnlijk heeft ook de wijze, waarop de Israëliische kwestie in Colombo werd afgedaan tot de ontstemming der aanwezige Nederlanders bijgedragen. Overigens blijkt de Israëliër J. MAJUS de NVR schriftelijk te hebben bedankt voor de bereidwilligheid, welke in deze van Nederlandse zijde werd betoond en voor de gastvrijheid, welke hij in ons land mocht ontvangen.

Tenslotte werd de NVR-voorzitter - en met hem de Nederlandse afvaardiging - teleurgesteld door het feit, dat de WVR-secretaresse Is. BLUME hem na aankomst in Colombo weliswaar bij zich had ontboden, doch nauwelijks te woord gestaan. Dr. Van DOBBEN zou haar toelichting hebben willen geven op enkele voorstellen van de NVR, welke hij haar op schrift overhandigde. Hiertoe zou o.m. een verzoek behoren tot uitbreiding van de Nederlandse vertegenwoordiging in de Wereldvredeesraad en een voorstel tot decentralisatie van de WVR-activiteit, wat o.m. zou moeten leiden tot de stichting van een

G E H E I M

West-Europees vredescentrum in Brussel. Van WVR-zijde werd de Nederlandse delegatie in Colombo evenwel te verstaan gegeven, dat van het laatstgenoemde plan waarschijnlijk niets terecht zou komen nu het WVR-secretariaat zijn werkzaamheden - onder de naam "Internationaal Instituut voor de Vrede" - in Wenen had kunnen hervatten. Daarmede zou een tijdelijke storing in het "verbindingsnet" van de WVR zijn opgeheven.

Wat de mogelijkheid tot samenwerking met anders-georiënteerde vredesgroeperingen hier te lande betreft, wees de NVR-voorzitter in zijn verslagen op de moeilijkheid voor de NVR zich te ontdoen van zijn communistische reputatie. Hij merkte in dit verband op, dat de NVR zijn hoop op samenwerking thans weliswaar concentreert op de anti-atoombom (AA)-actie, doch dat tot voor kort was gebleken, dat alleen met het Comité-Stopzetting-Atoomproeven - notabene op initiatief van de NVR zelf ontstaan - van tijd tot tijd werkelijke samenwerking mogelijk bleek te zijn.

De teleurstelling van de NVR-delegatie heeft er mede toe geleid, dat men - ondanks een desbetreffende uitnodiging van de Japanse Raad tegen A- en H-bommen - er weinig voor voelde een lid van de Raad naar de meergenoemde conferentie in Tokio af te vaardigen. Men wist hiervoor een buitenstaander te interesseren, t.w. de Amsterdamse arts K. MAY (10-3-1920). Betrokkene was in 1956 de initiatiefnemer van een door artsen ondertekende petitie aan de Nederlandse regering, waarin haar medewerking tot het bereiken van stopzetting der proefnemingen met kernwapens werd verlangd.

augustus 1957

